

**Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών Εξειδίκευσης του Τμήματος Ελληνικής Φιλολογίας
του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης**

σε συνεργασία με το

**ΕΚΕΦΕ Δημόκριτος – Ινστιτούτο Πληροφορικής και Επικοινωνιών με τίτλο: «Εξειδίκευση
στις Τ.Π.Ε. και Ειδική Αγωγή – Ψυχοπαιδαγωγική της Ένταξης»**

**ΑΠΟΨΕΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΩΝ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΓΙΑ
ΤΗΝ ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ
ΕΙΔΙΚΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ**

**PERCEPTIONS AND VIEWS OF SECONDARY EDUCATION TEACHERS ON
THEIR CONTRIBUTION TO THE ACADEMIC DEVELOPMENT OF
STUDENTS WITH SPECIAL LEARNING DIFFICULTIES**

του Κλωναρά Αβραάμ

Μεταπτυχιακή διατριβή που υποβάλλεται

στην τριμελή επιτροπή για την απόκτηση του μεταπτυχιακού τίτλου του
Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών Εξειδίκευσης του Τ.Ε.Φ-Δ.Π.Θ. σε
συνεργασία με το Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. Δημόκριτος – Ινστιτούτο Πληροφορικής και
Επικοινωνιών με τίτλο: «Εξειδίκευση στις Τ.Π.Ε. και Ειδική Αγωγή –
Ψυχοπαιδαγωγική της ένταξης»

Εγκεκριμένο από την τριμελή επιτροπή:

1ος Επιβλέπων: Δρ. Αγάθη Σταθοπούλου, Συνεργαζόμενη Ερευνήτρια - Ι.Π.Τ. –
Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. "ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ"

2ος Επιβλέπων: Δρ. Ιφιγένεια Δόση, Επίκουρη Καθηγήτρια – Τ.Ε.Φ. – Δ.Π.Θ.

3ος Επιβλέπων: Δρ. Ζωή Καραμπατζάκη, Συνεργαζόμενη Ερευνήτρια – Ι.Π.Τ. –
Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. "ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ"

Κομοτηνή

2023

**Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών Εξειδίκευσης του Τμήματος Ελληνικής Φιλολογίας του
Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης**

σε συνεργασία με το

**ΕΚΕΦΕ Δημόκριτος – Ινστιτούτο Πληροφορικής και Επικοινωνιών με τίτλο: «Εξειδίκευση στις
Τ.Π.Ε. και Ειδική Αγωγή – Ψυχοπαιδαγωγική της ένταξης»**

Ευχαριστίες

Με την εκπόνηση της παρούσας μεταπτυχιακής διπλωματικής ερευνητικής εργασίας ολοκληρώνεται η φοίτησή μου στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών «Εξειδίκευση στις Τ.Π.Ε. και Ειδική Αγωγή – Ψυχοπαιδαγωγική της Ένταξης» του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης (Δ.Π.Θ.). Η ολοκλήρωση της μεταπτυχιακής μου αυτής διπλωματικής εργασίας, θα ήταν αδύνατη χωρίς την πολύτιμη βοήθεια και συνακόλουθη καθοδήγηση από την καθηγήτρια του τμήματος κ. Σταθοπούλου Αγάθη και γι' αυτόν τον λόγο θα ήθελα να την ευχαριστήσω βαθύτατα για όλη την βοήθεια και την στήριξη που μου προσέφερε. Εν συνεχεία, θα επιθυμούσα να ευχαριστήσω θερμά συνολικά το ίδιο το μεταπτυχιακό τμήμα και όλους τους διδάσκοντές του για την προσφορά ποικίλων γνώσεων και την ενίσχυση των γνωστικών μου οριζόντων σε όλο το φάσμα της Ειδικής Αγωγής. Επίσης, ένα μεγάλο ευχαριστώ οφείλω στον διευθυντή του φροντιστηρίου Μ.Ε. κ. Ηρακλή Ζωγράφο, αλλά και στο ίδιο το προσωπικό των εκπαιδευτικών του, που δέχτηκαν φιλότιμα να αποτελέσουν το δείγμα της παρούσας έρευνας και να με βοηθήσουν στην εκπόνηση του ερευνητικού μέρους συμπλήρωσης των ερωτηματολογίων. Ακόμη, οφείλω να αποδώσω ιδιαίτερα θερμές ευχαριστίες στην οικογενειακή φίλη των γονέων μου κ. Σοφία Τσελεπίδου για το πολύτιμο σχετικά με την μεταπτυχιακή μου έρευνα υλικό που μου προσέφερε. Τέλος, δεν θα μπορούσα να μην ευχαριστήσω φυσικά την οικογένειά

μου και συγκεκριμένα του γονείς μου Χρήστο Κλωναρά και Στυλιανή Παπάζογλου, αλλά και την αδερφή μου Χαρίκλεια – Μαρία Κλωναρά για την πολύτιμη και αδιάκοπη στήριξή τους σε όλα τα χρόνια φοίτησής μου όχι μόνο στο μεταπτυχιακό αλλά και στο προπτυχιακό επίπεδο της ακαδημαϊκής μου καριέρας.

Περίληψη (στα ελληνικά)

Όσον αφορά το βασικό θέμα της παρούσας μεταπτυχιακής εργασίας και σε ένα περισσότερο θεωρητικό πλαίσιο, ο όρος Ειδικές Μαθησιακές Δυσκολίες αναφέρεται σε μια ανομοιογενή ομάδα διαταραχών στην αναγνωστική ικανότητα, στην γραπτή έκφραση, αλλά και στις μαθηματικές δεξιότητες, οι οποίες και οφείλονται σε δυσλειτουργία του κεντρικού νευρικού συστήματος και παρουσιάζονται καθ' όλη την διάρκεια της ζωής του ατόμου. Σκοπό της παρούσας μεταπτυχιακής εργασίας αποτελεί η διερεύνηση των απόψεων των εκπαιδευτικών Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης που εργάζονται σε φροντιστήρια Μέσης Εκπαίδευσης για τις δυνατότητες ακαδημαϊκής εξέλιξης των μαθητών με Ειδικές Μαθησιακές Δυσκολίες (Ε.Μ.Δ.). Στους εκπαιδευτικούς του συγκεκριμένου δείγματος διαμοιράστηκαν 30 στον αριθμό ερωτηματολόγια, τα οποία σε διάστημα περίπου 1μιση βδομάδας απαντήθηκαν στο σύνολό τους και περιείχαν 16 στον αριθμό ερωτήσεις άμεσα αναφερόμενες τόσο στην ίδια την θεματική της ερευνητικής εργασίας, όσο και στα ερευνητικά ερωτήματα που διατυπώθηκαν, οι οποίες, μάλιστα, παρατέθηκαν, πέρα από τις ερωτήσεις των χαρακτηριστικών του δείγματος, σε μορφή πεντάβαθμης κλίμακας Likert. Από τις απαντήσεις και την ανάλυση και ερμηνεία των πορισμάτων που προέκυψαν, συνάχθηκε το συμπέρασμα πως οι εκπαιδευτικοί των φροντιστηρίων Μ.Ε. του δείγματος είναι σε σημαντικό βαθμό, αλλά και με ορισμένες μικρές επιφυλάξεις, θετικά διακείμενοι στην συμβολή τους στην υποστήριξη και προσπάθεια των μαθητών με Ε.Μ.Δ., ιδιαίτερα κατά την απαιτητική περίοδο των Πανελλήνιων εξετάσεων, και εδώ βασικό τους «όπλο» αποτελεί ο ικανοποιητικός βαθμός κατάρτισής τους. Ακόμη, ύψιστης σημασίας σε αυτό το εγχείρημα, όπως διαπιστώθηκε, διαδραματίζουν τόσο

διδασκόμενων/διδασκουσών μαθητών/μαθητριών με Ειδικές Μαθησιακές Δυσκολίες. Συνεπώς οι απαντήσεις των διδασκόντων/διδασκουσών του φροντιστηρίου Μ.Ε. κατέδειξαν πως ναι μεν οι ίδιοι/ίδιες είναι θετικά διακείμενοι και διαθέτουν σε έναν στοιχειώδη βαθμό το θεωρητικό υπόβαθρο ώστε να ενισχύσουν και να συμβάλλουν ιδιαίτερα θετικά στην προσπάθεια των μαθητών/μαθητριών με Ε.Μ.Δ. στην Δ.Ε. και ιδιαίτερα στις Πανελλήνιες εξετάσεις, παρόλα αυτά οι επιφυλάξεις σχετικά με το επίπεδο στο οποίο μπορούν να φτάσουν οι διδασκόμενοι/διδασκόμενες με Ε.Μ.Δ. υφίστανται σε έναν σημαντικό βαθμό και καθορίζονται, όπως διαφαίνεται και από τα ευρήματα της έρευνας, από την παρέμβαση που έχει ή δεν έχει προηγηθεί στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση, η οποία σε συνδυασμό με τα εφαρμοσμένα εξατομικευμένα προγράμματα παρέμβασης των εκπαιδευτικών του φροντιστηρίου Μ.Ε., δύνανται να βοηθήσει τους/τις διδασκόμενους/διδασκόμενες με Ε.Μ.Δ. να ξεπεράσουν σε έναν ορισμένο βαθμό, και με βάση τις απαντήσεις του δείγματος, τις δυσκολίες τους. Παράλληλα ο ρόλος των γονέων και του κοινωνικού περιβάλλοντος των μαθητών/μαθητριών με Ε.Μ.Δ. διαδραματίζουν και αυτά τον ιδιαίτερα αυξημένο ρόλο τους στο αν θα ξεπεραστούν ή όχι οι εγγενείς δυσκολίες των Ε.Μ.Δ. και στην θετική ή αρνητική επίτευξη των καθορισμένων για τους πρώτους στόχων, οι οποίοι και αποβλέπουν στην επιτυχή εισαγωγή τους στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση.

Περιορισμοί της έρευνας

Αναφορικά με τους περιορισμούς της συγκεκριμένης μεταπτυχιακής διπλωματικής έρευνας, αξίζει να τονιστεί το γεγονός πως για την εκπόνηση του τμήματος της βιβλιογραφικής επισκόπησης, η απουσία σχετικών ερευνών στα πλαίσια των φροντιστηρίων, καθότι αντίστοιχοι εκπαιδευτικοί φορείς δεν υφίστανται σε ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο, αποτέλεσε έναν ενδεχομένως περιορισμό της παρούσας ερευνητικής εργασίας. Παρόλα αυτά, είναι εφικτό να επισημανθεί, πως ακριβώς στο ίδιο αυτό στοιχείο και δεδομένο θεμελιώνεται και η μοναδικότητά της. Επιπλέον, αξιοσημείωτο είναι και το γεγονός πως κατά την διαδικασία εξαγωγής και υπολογισμού του δείκτη αξιοπιστίας Cronbach' s alpha της έρευνας στο σύστημα

SPSS, ο υπολογισμός του συγκεκριμένου δείκτη (0,729, βλ. παραπάνω στατιστικό πίνακα 6), πραγματοποιήθηκε, όπως επισημάνθηκε και παραπάνω, από τον υπολογισμό 7 items (μεταβλητών – ερωτήσεων του ερωτηματολογίου), καθώς αφαιρέθηκαν 4 από τις ερωτήσεις 6-16, που αφορούσαν τις απόψεις των εκπαιδευτικών του φροντιστηρίου Μ.Ε. για τις υποενότητες – ερωτήσεις του θέματος της διπλωματικής έρευνας, όπως προαναφέρθηκε και παραπάνω.

Βιβλιογραφία της έρευνας

Αργυροπούλου Χ. & Πατούνα Α. (2022) Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών της Νεοελληνικής Γλώσσας για το Γυμνάσιο για μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες στο Γυμνάσιο. 3ο Πανελλήνιο Συνέδριο Επιστημών Εκπαίδευσης. Αθήνα. Τόμ. 1 (4). 3-17

Καζαντζίδου, Π. (2010). Στάσεις και απόψεις γονέων και εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης για το ρόλο της ενταξιακής αγωγής στην ανάπτυξη των κοινωνικών και επικοινωνιακών δεξιοτήτων των μαθητών. Διπλωματική Εργασία Εκπαίδευση & Πολιτισμός. Κατεύθυνση Παιδαγωγική Ψυχολογία & Εκπαιδευτική Πράξη. Τμήμα Οικιακής Οικονομίας & Οικολογίας. Αθήνα: Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο.

Κάκουρος, Ε. (1996). Η προβληματική της διάγνωσης και αντιμετώπισης των ειδικών μαθησιακών δυσκολιών. Επιθεώρηση Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού, 37, 36-42.

Κάκουρος, Ε., Ζουρνατζής, Ε., & Μανιαδάκη, Κ. (Μάρτιος, 1998). Παιδιά με ΔΕΠ/Υ και Ειδικές Μαθησιακές Δυσκολίες. 7ο Συνέδριο Πανελληνίου Συλλόγου Λογοπεδικών, 2-18

Κάκουρος, Ε. & Μανιαδάκη, Κ. (2004). Ψυχοπαθολογία Παιδιών και Εφήβων. Αθήνα: Τυπωθήτω-Δαρδανός.

Κασσέρης, Χ. (2002). Η δυσλεξία. Θεωρητική προσέγγιση. Παιδαγωγική Αντιμετώπιση. Αθήνα: Σαββάλας

<https://eproceedings.epublishing.ekt.gr/index.php/edusc/article/view/1347/1144>

Κάκουρος, Ε., Ζουρνατζής, Ε., & Μανιαδάκη, Κ. (1998). Παιδιά με ΔΕΠ-Υ και Ειδικές Μαθησιακές Δυσκολίες. 10.13140/RG.2.2.32229.50409.

Μαρκοβίτης, Μ., Τζουριάδου Μ. (1991). Μαθησιακές Δυσκολίες Θεωρία και Πράξη. Θεσσαλονίκη: Προμηθεύς.
Μαντζανά, Α. & Νικολόπουλος Γ. Ειδικές Μαθησιακές Δυσκολίες και Ψηφιακό παιχνίδι.4-13

Μέττα, & Σκορδιαλός (2018). Μαθησιακές Δυσκολίες, είδη και Εκπαιδευτική Παρέμβαση. Πανελλήνιο Συνέδριο Επιστημών Εκπαίδευσης, 8, 707-720.
<https://eproceedings.epublishing.ekt.gr/index.php/edusc/article/view/2716/2654>

Ε. Κάκουρος (Απρίλιος, 1997). Έφηβοι με Ειδικές Μαθησιακές Δυσκολίες. Επιθεώρηση Συμβουλευτικής-Προσανατολισμού, τ. 40-41, Μάρτιος & Ιούνιος 1997, σσ. 79 -86

Τατσιώκα Μ. (Σεπτέμβριος, 2016) Καταγραφή των απόψεων των εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, για την αξιοποίηση της διαφοροποιημένης διδασκαλίας, σε πολυπολιτισμικές τάξεις με μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες. 17-27

ΤΣΙΟΡΒΑ, ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ, & ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ (2017). Δυσκολίες των μαθητών Α΄ Λυκείου με ειδικές μαθησιακές δυσκολίες (ΕΜΔ) στη μετάφραση και την κατανόηση των Αρχαίων: η οπτική των καθηγητών. Πανελλήνιο Συνέδριο Επιστημών Εκπαίδευσης, 1, 1485-1506

Τσίτου Ε. (2017). «Ειδικές Μαθησιακές Δυσκολίες: Απόψεις Εκπαιδευτικών της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης για την Ανίχνευση και την Παιδαγωγική τους Διαχείριση. 13-64

Aktan, O. (2020). Determination of educational needs of teachers regarding the education of inclusive students with learning disability. International Journal of Contemporary Educational Research, 7(1), 149-164.

DOI: <https://doi.org/10.33200/ijcer.638362>

Aktan, O., & Budak, Y. (2017). Determination of teachers' opinions on the education of the inclusive students with special learning disability. *Journal of Education and Practice*, 8(21), 53-65. Retrieved from <https://www.iiste.org/Journals/index.php/JEP/article/view/37929/39013>.

Alharthi, N. & Evans, D. (2017). Special education teachers' attitudes towards teaching students with learning disabilities in middle schools in Saudi Arabia, *International Journal of Modern Education Studies*, 1(1), 01-15.

Bibigul, D., Marina, K., Alpysbayeva, M. & Nietbaeva, G., (2022). Training a special teacher: Opinions and experience of teachers in the conditions of inclusive education. *Cypriot Journal of Educational Science*. 17(3), 920-929. <https://doi.org/10.18844/cjes.v17i3.6985>

Georgia-Gloria Coutsocostas & Alison Alborz (2010) Greek mainstream secondary school teachers' perceptions of inclusive education and of having pupils with complex learning disabilities in the classroom/school, *European Journal of Special Needs Education*, 25:2, 149-164,

Leatherman, J. M. (2007). "I just see all children as children": Teachers' perceptions about inclusion. *The qualitative report*, 12(4), 594-611. Retrieved from <https://nsuworks.nova.edu/tqr/vol12/iss4/5>.

Subba, L., Bru, E., & Thorsen, A. A. . (2017). Primary and Lower Secondary School Teachers' Perceptions of How They Manage to Support Students with Learning Difficulties in Inclusive Classrooms. *Operant Subjectivity*, 39(3/4). Retrieved from <https://ojs.library.okstate.edu/osu/index.php/osub/article/view/8716>